

Dr. Zsigmond Csaba:

A pénzmosás szabályozásának megjelenése, változásai az nemzetközi jogban és az Európai Unió jogában, valamint a hazai büntetőjogban¹

1. Bevezetés. A pénzmosás megközelítései, közgazdaságtani veszélyei

Egyes elméletek szerint a pénzmosás mint kifejezés a hírhedt maffiavezér Al Caponéig nyúlik vissza, aki önkiszolgálós mosodákat üzemeltetett Chicago szerte². Az általa irányított bűnszervezet ezek segítségével mosta tisztára az illegális bevételekből (szeszcsempészet, prostitúció, kábítószer kereskedelem) származó jövedelmét.³ Ez az elmélet nem nyert igazolást, azonban tény, hogy az 1920-as években jellemző volt, hogy a bűnözők olyan nagy készpénzforgalommal járó vállalkozásokat irányítottak, mint a mosodák, autómosók, melyek legális jövedelmeit az illegális bevétellel keverve legalizálták a bűnözésből eredő vagyont⁴.

A pénzmosás (money laundering) kifejezés először egy amerikai újságban jelent meg 1976-ban, majd később 1986-tól már szövetségi szinten szabályozott bűncselekmény az Amerikai Egyesült Államokban.⁵ Az 1980-as években még csupán két bírósági döntésben szerepel a kifejezés, később már 213 esetben, az 1990-es évekre már 3643 döntésben⁶.

A pénzmosás közgazdaságtani szempontú megközelítése szerint „*a pénzmosás gazdasági szférában megvalósuló pénzügyi szolgáltatás, amely valamilyen piszkos pénzt látszólag legális forrásból származó pénzzé konvertál*”.⁷ Veszélyessége abban rejlik, hogy a műveletek célja nem a profitrealizálás, hanem a pénz illegális eredetének leplezése, mely így szinte minden

¹ A TKP2021-NVA-18 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzetközi Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

² Unger, B. (2013), “Money laundering regulation: from Al capone to Al qaeda”, Research Handbook on Money Laundering, Edward Elgar Publishing New York, NY, pp. 19-32.

³ Jeffrey Robinson: A pénzmosoda. A világ harmadik legnagyobb üzlete belülről. Park Kiadó, budapest, 1996. 9. oldal

⁴ Gál István László: A pénzmosás hatályos büntetőjogi szabályozása Magyarországon (2008)

⁵ uo.

⁶ Steven Mark Levi: Federal Money Laundering Regulation (Banking, Corporate and Securities Compliance) New York, 2003. 3. oldal

⁷ Gál István László (2008) i.m.

esetben jelentős veszteségeket is eredményez, vagyis nem a rendes piaci szabályok szerint működik, torzítva ezzel a piaci versenyt⁸.

A pénzmosás volumene globális szinten a Föld összes országa GDP-jének 2-5 % -át teszi ki, ami legalább 590 – 1500 milliárd amerikai dollárt jelent.⁹

Kriminológiai megközelítés szerint a pénzmosás „olyan legális gazdasági műveletek alatt folytatott illegális gazdasági szolgáltatás, amely arra irányul, hogy a bűncselekménnyel szerzett vagyon eredete igazolhatóvá váljék, megszabadulva annak felismerhetően jogellenes voltától.”¹⁰

A pénzmosás büntetőjogi szempontból egy a Büntető Törvénykönyv különös részében szereplő tényállás, melynek védett jogi tárgya a szervezett bűnözés elleni fellépés eredményességéhez fűződő társadalmi érdek, illetve az állam pénzintézeti rendszerébe vetett bizalom.¹¹

2. A pénzmosás folyamata

A pénzmosás mint folyamat a klasszikus nemzetközi szakirodalom szerint három fázisra osztható: elhelyezés, rétegzés és integráció.¹² Bár egyes szakirodalmi források szerint a modern 21. századi technika (pl kriptovaluták) elterjedésével nem minden esetben figyelhető meg a három fázis, azonban azok létét nem cáfolják az esetek többségében.¹³

Eszerint az első elhelyezési fázisban a készpénz elválik az alaphűncselekménytől, a pénzügyi intézményrendszerbe kerül. Ilyenkor az elkövetők gyakran alkalmaznak ismeretlen „strómanokat”, sokszor bűnöző személyeket, akik elhelyezik a pénzt a bankokban, és sokszor figyelemmel az adott ország pénzmosással kapcsolatos rendelkezéseire kis tételekben zajlik a folyamat.

A második fázis a rétegzés, amikor az illegális jövedelmet elválasztják a forrástól, vagyis elrejtik a kapcsolatot az illegális tevékenység és jövedelem megszerzője között.

Végül a harmadik fázis az integráció, amikor a pénzmosó, bűnszervezet vezetői élvezik az illegális jövedelmüket, azokon luxuscikkeket (luxus ingatlanok, nagy értékű gépkocsik, yachtok stb.) vásárolnak, és ebben a fázisban már nem, vagy igen nehezen mutatható ki a bevétel illegális forrása.

3. A pénzmosás szabályozásának megjelenése, alakulása a nemzetközi jogban

A szervezett bűnözés elleni harc a nemzetközi közösség prioritása, amely érdekében számos nemzetközi egyezmény és egyéb soft law-jellegű¹⁴ dokumentum került elfogadásra. Ha az

⁸ Ferwerda, Joras. "The effects of money laundering." *Research handbook on money laundering* (2013): 35-46.

⁹ Patrick Moulette: Money laundering: staying ahead of the latest trends In: *Observer* No. 220. April 2000. 28.

¹⁰ Gál István László (2008) i.m.

¹¹ Horváth Tibor – Kereszty Béla – Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: A magyar büntetőjog különös része. Korona Kiadó, Budapest, 1999. 670. oldal

¹² Gilmour, Nicholas. "Understanding the practices behind money laundering—A rational choice interpretation." *International Journal of Law, Crime and Justice* 44 (2016): 1-13.

¹³ Cassella, Stefan D. "Toward a new model of money laundering: Is the “placement, layering, integration” model obsolete?." *Journal of Money Laundering Control* 21.4 (2018): 494-497.

¹⁴ Nem kötelező források, amelyek változatos formát ölthetnek pl. tanácskozások záró dokumentumai, standardok.

állam csatlakozik egy nemzetközi szerződéshez, akkor a belső jogot össze kell hangolnia a nemzetközi szinten vállalt kötelezettségekkel, hiszen a nemzeti jog nem lehet ellentétes a nemzetközi joggal.

Az Európa Tanács 1949-es létrehozása óta kiemelkedő szerepet tölt be az emberi és kisebbségi jogok védelme, a jogállamiság és demokratikus értékek támogatása érdekében. A kormányközi nemzetközi szervezet 2023 decemberében 46 tagállammal rendelkezik.¹⁵ A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedések értékelésével foglalkozó szakértői bizottság¹⁶ az Európa Tanács állandó ellenőrző szerve, amelynek feladata a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemre vonatkozó legfontosabb nemzetközi szabványoknak való megfelelés és végrehajtásuk hatékonyságának értékelése. További kiemelt feladata az ajánlások megfogalmazása a nemzeti hatóságok számára, a jogrendszer és a végrehajtó hatalmat gyakorló szervek szükséges fejlesztésére vonatkozóan. A kölcsönös és szakértői értékelések, a jelentések rendszeres nyomon követésének folyamatán keresztül a MONEYVAL célja, hogy javítsa a nemzeti hatóságok pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni hatékonyabb küzdelemre vonatkozó képességeit.¹⁷

A MONEYVAL és annak elődje több alkalommal is értékelte Magyarországot, 2001-től kezdődően. A monitoring során több kritikai észrevételt is megfogalmaztak a magyar büntetőjogi szabályozással és a végrehajtással kapcsolatosan, amely szintén hatással volt a ma már nem hatályos rendelkezések módosítására, illetve az új Btk-ban helyet kapó pénzmosás tényállás megfogalmazásában. Legutóbb 2016-ban került sor ilyen észrevételek megfogalmazására és a fejlemények értékelésére.¹⁸

Az Európa Tanács 1990-ben fogadta el a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló egyezményt,¹⁹ amelyet Magyarország a 2000. évi CI. törvénnyel hirdetett ki. Az Európa Tanács a pénzmosásról, a bűncselekményből származó jövedelmek felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról,

¹⁵ Az Orosz Föderációt a Parlamenti Közgyűlés véleménye alapján 2022 tavaszán kizárták az Európa Tanácsból.

¹⁶ The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (Rövidítése: MONEYVAL). A testületet 1997-ben hozták létre a Res(2005)47. sz. határozattal. Korábbi elnevezése PC-R-EV. Magyarország a kezdetektől fogva részt vesz a bizottság munkájában. A Miniszteri Bizottság CM/Res(2010)12 határozattal fogadta el a MONEYVAL alapító dokumentumát, amelyet 2013-ban és 2017-ben is kiegészítettek. 2011. január 01. óta a MONEYVAL független ellenőrző mechanizmusként működik.

¹⁷ Council of Europe, MONEYVAL. Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/moneyval>.

¹⁸ MONEYVAL, Hungary Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/hungary>.

¹⁹ Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime. 1990. 11. 08. European Treaty Series - No. 141.

valamint a terrorizmus finanszírozásáról 2005-ben egy újabb nemzetközi megállapodást is elfogadott, amely a 2012. évi C. törvény rendelkezéseire volt hatással.²⁰ A Varsói Egyezmény 9. cikke szerint bűncselekménnyé kell nyilvánítani „*a dolog átalakítását vagy átruházását, annak ismeretében, hogy e dolog jövedelemnek minősül, azzal a céllal, hogy a dolog jogellenes eredetét eltitkolják vagy leplezzék, vagy az alpbűncselekmény elkövetésében részt vevő személyt segítsék a tettehez fűződő jogkövetkezmények elkerülésében*”.²¹ Továbbá, szintén bűncselekménynek kell nyilvánítani a „*dolog valódi természetének, eredetének, helyének, mozgásának, a dologgal történt rendelkezésnek az azon fennálló jogoknak, vagy tulajdonának eltitkolását vagy leplezését, annak ismeretében, hogy a dolog jövedelemnek minősül*”.²²

Az ENSZ (Egyesült Nemzetek Szervezete) keretében elfogadott nemzetközi szerződések közül meg kell említeni az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt megállapodást, különösen annak 3. cikkelyét.²³ A rendelkezés a „*javak valódi természetének, forrásának, helyének, a felettük való rendelkezésnek, mozgásuknak, a javak tulajdonlásának és a tulajdonláshoz kapcsolódó jogoknak eltitkolását és leplezését*” helyezi központba és a tagállamokban a vonatkozó cselekményeket bűncselekménynek kell nyilvánítani, ha a javak a Pszichotrop Egyezmény által „*megállapított valamely bűncselekményből vagy bűncselekményekből, vagy ilyen bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetésében való részvételből származnak*”.²⁴ Továbbá, a szervezett bűnözés kérdésében elfogadott legátfogóbb nemzetközi instrumentum, az ún. Palermói Egyezmény 6. cikke a bűncselekményből származó jövedelmek tisztára mosásának bűncselekménnyé nyilvánításával foglalkozik.²⁵

Az OECD²⁶ alapvetően gazdasági elemző és statisztikai szervezet, azonban tevékenysége kiterjed az adóparadicsomok felszámolására és a pénzügyi műveletek jogszerűségének kérdésére. Először 2009-ben adták ki a „*Pénzmosási és terrorizmusfinanszírozási tudatossági kézikönyvet adóellenőrök és adórevizorok számára*”, amely nem helyettesíti, hanem kiegészíti

²⁰ Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism. 2005. 05. 16. Varsó, Council of Europe Treaty Series - No. 198. Magyarországon kihirdette a 2006. évi LXIII. törvény.

²¹ 2005. évi Varsói Egyezmény, 9. cikk, (1) a).

²² Uo. b).

²³ United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Magyarországon kihirdette az 1998. évi L. törvény.

²⁴ 1988. évi Bécsi Egyezmény, 3. cikk b) ii).

²⁵ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény. Magyarországon kihirdette a 2006. évi CI. törvény.

²⁶ Organization of Economic Co-operation and Development, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, Párizs, 1961.

a nemzeti politikákat. A pénzügyi bűncselekmények, köztük az adócsalás, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása aláássák az államok és más jogalanyok politikai és gazdasági érdekeit, és komoly fenyegetést jelentenek a nemzetbiztonságra. Az adóbűnözés a piszkos pénz egyik fő forrása, és mint ilyen, az adóhatóságok központi szerepet játszanak a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának felderítésében és bejelentésében.²⁷ Az OECD berkeiben működő FATF²⁸ ajánlások elfogadásával segíti a pénzmosás elleni küzdelmet. Legutóbb 2003-ben fogadták el a következő kihívásokra reagáló iránymutatást: a pénzmosás bűncselekményének alapjául szolgáló bűncselekmények listájának meghatározása; a pénzügyi intézményekre vonatkozó ügyfél-átvilágítási eljárás kiterjesztése; fokozott intézkedések a magasabb kockázatú ügyfelekre és ügyletekre vonatkozóan, beleértve a levelező banki szolgáltatásokat és a politikailag kitett személyeket; a pénzmosás elleni intézkedések kiterjesztése a kijelölt nem pénzügyi vállalkozásokra és szakmákra (kaszinók; ingatlanügynökök; nemesfémek/kövek kereskedői; könyvelők; ügyvédek, közjegyzők és független jogi szakmák; bizalmi vagyonkezelői és társasági szolgáltatók); kulcsfontosságú intézményi intézkedések beillesztése, különösen a nemzetközi együttműködés tekintetében; az átláthatósági követelmények javítása a jogi személyek, például a társaságok, vagy az olyan konstrukciók, mint a trösztök használatára vonatkozó megfelelő és időben történő tájékoztatás révén; számos pénzmosás elleni követelmény kiterjesztése a terrorizmus finanszírozására; és a fedőbankok tilalma.²⁹

A pénzmosásra vonatkozó nemzetközi együttműködés alapját az államok, nemzeti hatóságok, nemzetközi szervezetek és azok különböző monitoring csoportjai közti együttműködés és információcsere biztosítja. Az elmúlt évtizedekben több nemzetközi egyezményt is elfogadtak, amely részben átfogóan a szervezett bűnözés elleni küzdelmet biztosítják, illetve specifikusan, meghatározott cselekmények tekintetében a bűncselekménnyé nyilvánítás kérdésére vonatkoznak. Az olyan monitoring rendszerek értékelései, mint a MONEYVAL, lehetőséget biztosítanak, hogy az államok független, szakértői visszajelzések alapján fejlesszék a vonatkozó jogszabályokat és javítsák a bűncselekményekkel szembeni fellépést. Ugyanakkor, a szervezett bűnözéssel és pénzmosással szembeni fellépés fontos eleme a nemzeti hatóságok és az államok együttműködése, a hatékony információcsere és a közös célok meghatározása.

²⁷ OECD, Money Laundering and Terrorist Financing Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors. Elérhető: <https://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/money-laundering-awareness-handbook.htm>.

²⁸ The Financial Action Task Force.

²⁹ New Anti-Money Laundering Standards Released, 2003. június 20. Berlin. Elérhető: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/newanti-moneylaunderingstandardsreleased.htm>.

4. A pénzmosás elleni küzdelem uniós jogi alapjai

Az Európai Unió (EU) tagállamai nincsenek egyszerű helyzetben, hiszen a belső jognak meg kell felelnie a vállalt nemzetközi kötelezettségeknek és az uniós jognak is. Érdekes kérdések, hogy beszélhetünk-e egyáltalán uniós jogalkotási hatáskorról a büntetőjog terén, milyen szerződéses rendelkezés alapján alkothat jogot az EU és létrejön-e majd egy ún. európai büntetőjog. Az előzőek értelmében az állami büntető monopóliumot befolyásoló további külső hatás az „európai büntetőjog”. A közös szabályok megalkotására a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség miatt van lehetőség, ahol – értelemszerűen – a „biztonság” szavatolása érdekében szükséges bizonyos bűncselekménytípusok alapjainak meghatározása.

Az európai uniós büntetőjog tágabb értelemben „*a nemzeti büntetőjog vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő értelmezését és alkalmazását is magában foglalhatja.*”³⁰ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ.) 67. cikk (3) bekezdése alapján:

„Az Unió a bűncselekmények, a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedésekkel, valamint a rendőri, az igazságügyi és az egyéb, hatáskörrel rendelkező hatóságok koordinációjára és együttműködésére irányuló intézkedésekkel, továbbá a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése és – amennyiben szükséges – a büntető jogszabályok közelítése révén a biztonság magas szintjének garantálásán munkálkodik.”

Bizonyos bűncselekmények esetében uniós szinten határozták meg azt a szabályozási minimumot, amely eredménye a meghatározott bűncselekmények büntetőjogi szabályozásának közelítése a tagállamokban. A szabályozási minimum kiterjed a tényállási elemekre és a büntetési tételekre is.³¹ Az EUMSZ. 83. cikke alapján a következő bűncselekmények esetében határoztak meg szabályozási minimumot: terrorizmus; emberkereskedelem és a nők és gyermekek szexuális kizsákmányolása; tiltott kábítószer-kereskedelem; tiltott fegyverkereskedelem; **pénzmosás**; korrupció; pénz és egyéb fizetőeszközök hamisítása; számítógépes bűnözés és szervezett bűnözés.

Az uniós jogban az elfogadott jogforrás jellege utal a szabályozás céljára. Amennyiben az EU irányelvet fogad el, annak célja a jogharmonizáción belül a jogközelítés. Az irányelv keret

³⁰ Karsai Krisztina: „*Európai büntetőjog*” in Jakab András – Könczöl Miklós – Menyhárd Attila – Sulyok Gábor (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Büntetőjog rovat, rovatszerkesztő: Szomora Zsolt) Elérhető: <http://ijoten.hu/szocikk/europai-buntetojog> (2023), [8]-[9].*

³¹ Blaskó Béla – Budaházi Árpád: *A nemzetközi bűnügyi együttműködés joga*. Dialog Campus Kiadó, Budapest, 2019. 80.

jellegű jogforrás, amely meghatározza az elérendő célokat, ugyanakkor, a tagállamra bízva a pontos eszköz megválasztását. Az irányelveket a tagállamoknak vagy a címzett tagállamoknak implementálni kell, vagyis át kell ültetni a nemzeti jogba. Ezzel szemben a rendelet a jogegységesítés eszköze, közvetlenül hatályos és közvetlenül alkalmazandó. Rendelet olyan esetekben kerül elfogadásra, ha fontos a tagállamok egységes fellépése.³²

A pénzmosás bűncselekmény tekintetében 2001-ben fogadták el a vonatkozó kerethatározatot, a cselekmény minősítésére vonatkozó követelményeket.³³ A kerethatározat nagyban támaszkodik az Európa Tanács 1990-es egyezményére. Ugyanakkor, a kerethatározat nem tekinthető elég részletes szabályozásnak a pénzmosás tényállási eleminek és szankcióinak meghatározása tekintetében, így további jogalkotásra volt szükség. Korábban, a szervezett bűnözés elleni harc jegyében, a Tanács már elfogadta 1998. december 3-án, a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló, számú együttes fellépést.³⁴

2018-ban fogadták el az Európai Parlament és a Tanács 2018/1673/EU irányelvét a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről.³⁵ Az irányelv 2018. december 2. óta hatályos, és a tagállamok nemzeti jogába 2020. december 3-ig kellett átültetni. Magyarország az irányelv átültetése érdekében tizenhat különböző intézkedést fogadott el. Többek között módosították a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényt és a 2001. évi CIV. törvényt a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről.³⁶ Az irányelv egy jogszabálysomag eleme. Átfogó szabályozásnak tekinthető a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló 2015/849/EU irányelv.³⁷ Megerősítő és kiegészítő jellegű rendelkezéseket határoz meg az Unió területére

³² Blutman László: Az Európai Unió joga a gyakorlatban. Második, átdolgozott kiadás, HVG Orac Kiadó, Budapest, 2013. 277-278.

³³ A Tanács kerethatározata (2001. június 26.) a pénzmosásról, valamint a bűncselekményhez felhasznált eszközök és az abból származó jövedelmek azonosításáról, felkutatásáról, befagyasztásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról. HL L 182., 2001.7.5., 1-2. CELEX-32001F0500.

³⁴ 98/699/IB.

³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1673/EU (2018. október 23.) irányelve a pénzmosás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről. HL 284, 2018.11.12., p. 22–30, CELEX-32018L1673.

³⁶ A tagállamok által bejelentett tagállami átültető intézkedések, Magyarország. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/NIM/?uri=celex:32018L1673>.

³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2015/849/EU irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről. HL 141, 2015.6.5., p. 73–117, CELEX-32015L0849.

belépő, illetve az Unió területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló 2018/1672/EU rendeletet.³⁸

A 2018/1673/EU irányelv a pénzmosás bűncselekmény fogalmát és a szankciókat is meghatározza annak érdekében, hogy elősegítse a tagállamok közötti rendőrségi és igazságügyi együttműködést.³⁹ Kiemelt cél, hogy a bűnözők ne használhassák ki az engedékenyebb jogrendszereket. A szabályozás kulcsfogalma a „vagyon”, amely az irányelv rendelkezései szerint:

„mindennemű vagyoni eszköz, beleértve az anyagi vagy eszmei, ingó vagy ingatlan, materiális vagy immateriális javakat, valamint bármilyen formájú olyan jogi dokumentum vagy okirat, ideértve az elektronikust és digitális is, amely bizonyítja az ilyen vagyoni eszközökhöz fűződő jogcímet vagy a bennük lévő érdekeltséget.”⁴⁰

Az irányelv főbb pontjaiként meghatározásra került az alapcselekmény, a bűncselekmények, a súlyosító körülmények, a büntetőjogi felelősségre vonatkozó egyéb tényezők, illetve a büntetések és szankciók.

Az irányelv büntetendő cselekményként, vagy más kifejezéssel alapcselekményként határozza meg a következőt:

„bármely olyan bűncselekmény elkövetésében való büntetőjogi részvétel, amely esetében a nemzeti joggal összhangban a büntetési tétel felső határa egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés, illetve azon tagállamok tekintetében, amelyek jogrendszere a bűncselekményekre minimum büntetési tételt ír elő, a büntetési tétel alsó határa hat hónapot meghaladó tartamú szabadságvesztés vagy szabadságelvonással járó intézkedés.”⁴¹

Az irányelv huszonkettő (a-v. pontokban) bűncselekmény kategóriát határoz meg, amelyek mindenképpen bűncselekménynek minősülnek.

Szándékos elkövetés esetén bűncselekménynek minősülnek: a vagyon átalakítása vagy átruházása annak tudatában, hogy a vagyon büntetendő cselekményből származik, a vagyon jogellenes eredetének eltitkolása vagy leplezése céljából, vagy az ilyen cselekmény

³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1672/EU rendelete (2018. október 23.) az Unió területére belépő, illetve az Unió területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről és az 1889/2005/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről. HL HL L 284., 2018.11.12., 6-21.

³⁹ 2018/1673/EU irányelv, Preambulum (9).

⁴⁰ 2018/1673/EU irányelv, 2. cikk. 2.

⁴¹ 2018/1673/EU irányelv, 2. cikk. 1.

elkövetésében részt vevő személy részére a tettehez fűződő jogkövetkezmények elkerüléséhez való segítségnyújtás céljából; a vagyon valódi jellegének, forrásának, helyének, rendelkezésre állásának, mozgásának, a hozzá fűződő jogoknak vagy tulajdonjogának eltitkolása vagy leplezése annak tudatában, hogy a vagyon büntetendő cselekményből származik; vagyon megszerzése, birtoklása vagy használata a szerzés időpontjában annak tudatában, hogy a vagyon büntetendő cselekményből származik.⁴² Továbbá, büntetendő a bűnsegély, a felbujtás és a kísérlet.⁴³

Súlyosító körülmények, ha a bűncselekményt a 2008/841/IB kerethatározatban meghatározott bűnszervezetben követték el; vagy az elkövető a 2015/849/EU irányelv 2. cikkében meghatározott szakmai tevékenységének „kötelezett szolgáltatóként” történő gyakorlása közben követte el a bűncselekményt.⁴⁴ A tagállamok mérlegelése alapján további súlyosító körülménynek tekintik ha a pénzmosás tárgyát képező vagyon jelentős értékű; vagy ha a pénzmosás tárgyát képező vagyon védelmi pénz szedéséből, terrorizmusból, emberkereskedelemből, kábítószer-kereskedelemből és korrupcióból származik.⁴⁵

A büntethetőséget befolyásoló egyéb tényezők között felmerül a vagyon eredete. Így, ha a vagyon más uniós tagállam vagy harmadik ország területén kifejtett magatartás eredményeképpen került megszerzésre, a bűncselekmény megvalósul, ha az adott magatartás belföldi elkövetés esetén büntetendő cselekménynek minősülne. A tagállamok kötelezettsége, hogy gondoskodjanak az elkövetők felelősségre vonásáról.⁴⁶ A bűncselekmény megállapítható saját vagyok „tisztára mosása” esetén is. A pénzmosás bűncselekmény önállóan is megállapítható, így nem előfeltétel azon büntetendő cselekményért való büntetőjogi felelősség korábbi vagy egyidejű megállapítása, amely cselekményből a vagyon származik. Végül, a büntetőjogi felelősség megállapítása anélkül is lehetséges, hogy sor kerülne a büntetendő cselekménnyel kapcsolatos összes tényállási elem megállapítására, ideértve az elkövető személyazonosságát.⁴⁷

A büntetéseknek hatékonyak, arányosnak és visszatartó erővel kell rendelkeznie. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a büntetési tétel felső határa legalább négy év szabadságvesztés legyen, és amennyiben szükséges, további szankciókat kell alkalmazniuk,

⁴² 2018/1673/EU irányelv, 3. cikk.

⁴³ 2018/1673/EU irányelv, 4. cikk.

⁴⁴ 2018/1673/EU irányelv, 6. cikk. 1. (a)-(b).

⁴⁵ 2018/1673/EU irányelv, 6. cikk. 2. (a)-(b).

⁴⁶ 2018/1673/EU irányelv, 3. cikk. 5.

⁴⁷ 2018/1673/EU irányelv Preambulum (12).

illetve intézkedéseket kell meghozniuk.⁴⁸ Említést érdemes, hogy a szervezett bűnözésről szóló Palermói Egyezmény is a négy éves büntetési tételhez kapcsolatosan határozza meg a súlyos bűncselekmény fogalmát: „*legalább négy év szabadságvesztéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető bűncselekményt megvalósító magatartás.*”⁴⁹ Külön szabályozási kérdés a jogi személyek felelősségre vonása érdekében hozott intézkedések.⁵⁰

5. A pénzmosás büntetőjogi szabályozásának alakulása Magyarországon

A pénzmosás mint különös részi tényállási elem nem túl régóta létezik a magyar büntetőjogban, igaz a rendszerváltozást megelőzően egyáltalán nem volt jellemző bűncselekmény. A szervezett bűnözés létezett, azonban a bankrendszer fejletlen volt, nem létezett a kétszintű bankrendszer, illetve a forint sem volt konvertibilis.⁵¹

A banki szolgáltatások csupán néhány takarékszövetekezen keresztül voltak elérhetőek., és a szolgáltatások kimerültek a betét elhelyezésében és a hitel igénylésében. Nem léteztek tőzsde és valutaügyletek, és csupán magyar állampolgároknak lehettek betétjeik.⁵²

A rendszerváltozást követően a gazdasági, társadalmi átalakulás, a privatizáció újabb gazdasági bűncselekmények megjelenésével járt együtt. Mindemellett az egyszintű bankrendszert kétszintű váltotta fel, és a banktitok túlságosan tág értelmezése kedvező terepet jelentett a pénzmosásnak.⁵³ Mindez hozzájárult ahhoz, hogy Magyarország 1993-94-re a pénzmosásra alkalmas területté vált.

Az alábbi konkrét okok is közrejátszottak ebben:

- hiányoztak a pénzügyi szektor védelmét biztosító jogszabályok, nem volt azonosítási és bejelentési kötelezettség,
- a banktitok túlságosan széles körben érvényesült a nyomozó hatóságai megkeresések során,
- a szervezett bűnözés olyan fokba terjedt, mellyel a bűnüldöző szervek nem voltak képesek lépést tartani,
- a határok megnyíltak,
- a kétszintű bankrendszer túlságosan gyorsan alakult ki, a nemzetközi forgalomba gyorsan kapcsolódott be, mely vonzotta a legális és illegális tőkét egyaránt.⁵⁴

A helyzet tarthatatlansága járult hozzá ahhoz, hogy az 1994-ben hatályba lépett Társulási Szerződés 86. cikkében hazánk elkötelezte magát a pénzmosás elleni fellépésre. Ennek konkrét kézzelfogható eredménye a Büntető Törvénykönyv módosítása az 1994. évi IX. törvénnyel, mely a 303.§-ként iktatta a magyar büntetőjogba új tényállásként a pénzmosást. A pénzmosáson túl más egyéb gazdasági, pénzügyi bűncselekmények is bekerültek a Btk-ba új tényállásként.

⁴⁸ 2018/1673/EU irányelv, 5. cikk.

⁴⁹ Palermói Egyezmény, 2. cikk b).

⁵⁰ 2018/1673/EU irányelv, 8. cikk.

⁵¹ Gál István László i.m.

⁵² Molnár Csaba (2003): A pénzmosásról. A múlt és a jelen. Számvitel, Adó, Könyvvizsgálat, 45. évf. 6. sz. 252–255

⁵³ Gál István László i.m.

⁵⁴ Molnár Csaba i.m.

Az akkori Btk. 303. § a következőképpen szabályozta a pénzmosást:

„303. § (1) Aki a más által elkövetett öt évet meghaladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménnyel, illetve embercsempészéssel, kábítószerrel visszaéléssel vagy nemzetközi jogi kötelezettség megszegésével összefüggésben keletkezett anyagi javakat elrejtí azáltal, hogy

a) az eredetét, illetőleg valódi természetét eltitkolja vagy elleplezi,

b) az eredetéről, illetőleg valódi természetéről a hatóságnak hamis adatot szolgáltat büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki az ott említett anyagi javakat

a) magának vagy harmadik személynek megszerzi, használja vagy felhasználja,

b) megőrzi, kezeli, értékesíti, az anyagi javakkal vagy ellenértékével bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez,

ha az anyagi javak eredetét az elkövetés időpontjában ismerte.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) üzletszerűen vagy pénzmosással foglalkozó szervezet keretében,

b) pénzügyi intézet, értékpapír-forgalmazó, befektetési alapkezelő, biztosítói intézet vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

c) hivatalos személyként,

d) ügyvédként

követik el.

(4) Aki a pénzmosásra vonatkozó, törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki a (4) bekezdésben említett bejelentési kötelezettségének gondatlanságból nem tesz eleget, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(6) Nem büntethető pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.”

A bevezetett új tényállás védett jogi tárgya volt: a szervezett bűnözés elleni minél hatékonyabb küzdelemhez fűződő társadalmi közösségi érdek, valamint a pénzügyi intézmények és a gazdaság egyéb szereplőinek törvényes működéséhez fűződő közérdek.⁵⁵

⁵⁵ T/1917 számú törvényjavaslat miniszteri indokolása

A bűncselekmény elkövetési tárgyaként az akkori tényállás anyagi javakat határoz meg, melyek azok a megfogható dolgok, tárgyak, amelyeket gazdasági értelemben hasznosítani lehet, vagy amelyek gazdasági tevékenység eredményeképp jönnek létre. Értékük általában pénzben kifejezhető.

Elkövetési magatartások alapesetben az anyagi elrejtése, eltitkolása, elleplezése, azzal kapcsolatban hamis adatok szolgáltatása.

A (2) bekezdés elkövetési magatartásként fogalmazza meg továbbá, ha valaki az említett anyagi javakat megszerzi, használja, vagy felhasználja, megőrzi, kezeli, értékesíti, az anyagi javakkal vagy ellenértékével bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez, feltéve, hogy ezek eredetét ismerte az elkövetéskor az elkövető.

A pénzmosás alapesetének alanya általános volt. Bűnössége: szándékos, az egyenes és eshetőleges szándék egyaránt felmerülhetett.

A minősített esetként szerepelt az akkori törvényszövegben, ha az elkövető a pénzmosást üzletszerűen, pénzmosással foglalkozó szervezet keretében követte el, vagy – speciális alanyként - pénzügyintézet, értékpapír-forgalmazó, befektetési alapkezelő, biztosítóintézet vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként, hivatalos személyként, ügyvédként.

Büntetni rendelte a törvény a bejelentési kötelezettség elmulasztását. A pénzügyintézetekről, és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvény módosításával szabályozta a bejelentésre kötelezettek körét, és a bejelentés eseteit. A bejelentési kötelezettség elmulasztásának gondatlan alakzatát is büntetni rendelte.

Büntethetőségi akadályként fogalmazta meg a törvény ha valaki önként feljelentést tett vagy azt kezdeményezett, feltéve ha cselekményt nem, vagy csak részben fedezték fel.

Ezt követően a pénzmosás tényállásának szövegét igen gyakran módosította a jogalkotó, szinte minden második évben, holott a tényállásnak nem volt valódi jogalkalmazói gyakorlata, mivel nem vagy alig indultak büntetőeljárások e bűncselekmény miatt.⁵⁶

Minden kodifikációs igyekezet ellenére Magyarország 2001. június végén elsőként és egyedülként felkerült az FATF fekete listájára, mint nem együttműködő ország.

„Magyarország azért került erre a listára, mert történelmileg, kulturálisan vannak olyan pénzügyi instrumentumaink, például a bemutatóra szóló és a jelígs takarékbetétek megléte, ami miatt ez a szervezet minket elmarasztal.” – hivatkozik egy forrás az akkori pénzügyminiszter országgyűlésben elmondott beszédére.⁵⁷

⁵⁶ Gál István László i.m.

⁵⁷ Kósa Ferenc: A terrorizmus elleni és a pénzmosást megakadályozó törvényjavaslat kritikája <https://www.jogiforum.hu/publikacio/2001/11/05/a-terrorizmus-elleni-es-a-penzmosast-megakadalyozo-torvenyjavaslat-kritikaja/?print> (2023. december 19.)

Még a 2001. évben részben az FATF döntésének hatására, részben a 2001. szeptember 11-ét követő terrortámadás hatására fogadta el az országgyűlés a terrorizmus elleni küzdelemről, a pénzmosás megakadályozásáról szóló rendelkezések szigorításáról, valamint az egyes korlátozó intézkedések elrendeléséről szóló 2001. évi LXXXIII. törvényt.

A törvény összességében az alábbiakat tartalmazta:

- a pénzmosásról szóló jogszabály kijátszásának megelőzését szolgálja, hogy a takarékbetétről szóló 1989. évi 2. törvényerejű rendelet módosításával megszűnik az anonim betétek nyitásának lehetősége. A törvény megfelelő intézkedéseket tartalmaz a meglévő bemutatóra szóló és jelíges takarékbetétek vonatkozásában is. Minden hitelintézet köteles a 2002. június 30-át követően névre szólóvá átalakított, 2 millió forintot elérő vagy meghaladó összegű takarékbetétek esetén az ügyfél azonosító adatait megküldeni az Országos Rendőr-főkapitányságnak a pénzmosás megelőzése és megakadályozása céljából. 2005. január 1-jét követően a nem névre szóló takarékbetét az ügyfél írásbeli kérelmére és az ORFK jóváhagyásával alakítható át névre szólóvá.

- a takarékbetétekhez hasonló okból rendelkezik a törvény – az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapír-tőzsdéről szóló 1996. évi CXI. törvény módosításával – úgy, hogy értékpapírt sorozatban kibocsátani és nyilvánosan forgalomba hozni csak névre szólóan lehet.

- a pénzforgalom jelentős része készpénzben bonyolódik. Ennek a nemzetközi forgalomban való nyomon követését szolgálja az említett törvény azzal, hogy az államhatárt átlépő személyeket kötelezi arra, hogy ha a birtokukban összesen egymillió forintot elérő vagy azt meghaladó összegű forint vagy valuta van, akkor kötelesek ezt a tényt a vámhatóságnak bejelenteni és az azonosító adataikat, a birtokukban lévő pénz összegét és pénznemét a vámhatóság számára megadni.

- 2002. január 1-jét követően kizárólag hitelintézet és a hitelintézet ügynöke kaphat a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől engedélyt pénzváltási tevékenység végzésére. Ezzel a pénzváltói tevékenység folytatása, illetve működési feltételeinek szigorítása, valamint fokozott ellenőrzése a többi pénzügyi szolgáltatást végző gazdálkodóval azonos szabályok alapján történik.⁵⁸

Az FATF követelményeknek való megfelelés céljából módosították a Btk-t is, a 2001. évi CXXI. törvénnyel, a tényállás szövegét átalakítva, illetve így iktatták be a 303/A § -t, mely az idegen pénz mosásának gondatlan alakzatát rendelte büntetni, továbbá a 303/B.§ -t mely a „pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztását” szabályozta.

Az alapeseti törvényszöveg így hangzott:

„303. § (1) Aki szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetéséből származó dolgot az eredetének leplezése céljából gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja, a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi vagy bankműveletet végez, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az új tényállás szövege alapján mind a saját, mind az idegen pénz mosását elkövető személyt felelősségre lehetett vonni, mivel a korábbi „más által elkövetett” szövegrészt elhagyta a jogalkotó. A miniszteri indoklásban ki is térnek arra, hogy a „megelőző bűncselekmény

⁵⁸ A 2001. évi LXXXIII. törvény miniszteri indoklása

elkövetőjének felelősségre vonását is” meg kívánták teremteni. Az elkövetési magatartások akként változtak, hogy a korábbi (2) bekezdés szerinti elkövetési magatartások - megszerzi, használja, megőrzi, kezeli, értékesíti - kikerültek a törvényből. A miniszteri indokolás szerint ezeket a bűncselekmény elkövetője szükségszerűen megvalósítja, így ezek miatti felelősségre vonás a kétszeres értékelés tilalmába ütközne.⁵⁹

A miniszteri indokolás hivatkozik arra is, hogy „amennyiben ezeket a magatartásokat a megelőző bűncselekmény elkövetőjéhez képest más személy követi el, úgy ő az eset körülményeitől függően, tárgyi bűnpártolás (Btk. 244. § (1) bekezdés c) pont), illetőleg orgazdaság (Btk. 326. §) elkövetése miatt vonható felelősségre”⁶⁰.

Az idegen pénz mosásának gondatlan alakzatát így szabályozta a törvény:

303/A. § (1) Aki a más által elkövetett szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó

a) dolgot gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe,

és gondatlanságból nem tud a dolog ezen eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott cselekményt

a) különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre,

b) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

c) hivatalos személyként követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

⁵⁹ Az 1978. évi törvény módosításáról szóló T/5060 számú törvényjavaslat miniszteri indokolása

⁶⁰ Az 1978. évi törvény módosításáról szóló T/5060 számú törvényjavaslat miniszteri indokolása

A Btk. módosítás érintette a bejelentési kötelezettség elmulasztásának szövegét is, melyet a 303/B. § -al iktattak törvénybe. Gyakorlatilag a tényállás szövege csak az azt tartalommal kitöltő jogszabályra való utalás tekintetében változott.⁶¹

„303/B. § Aki a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben előírt bejelentési kötelezettségnek nem tesz eleget, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az elfogadott új pénzmosási törvény, és Büntető Törvénykönyv módosítások hatására hazánk lekerült az FATF fekete listájáról.

A fentebb hivatkozott 2001. évi LXXXIII. évi törvényt két év múlva újabb követte: a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény.

Az FATF a meghozott törvények, és a korábbi intézkedések hatására megszüntette a különleges figyelemmel kíséresi mechanizmust Magyarországgal kapcsolatban.⁶²

A 2007. évi XXVII. törvény mely 2007. június 1-től lépett hatályba, ismét módosította a pénzmosás Btk-beli tényállását, két tényállás tartalmazta a pénzmosást: a pénzmosás, és a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása. Beiktatásra került a 303/C. § amely a tényállással kapcsolatos értelmező rendelkezéseket tartalmazta.

Az akkori tényállás teljes szövege:

„303. § (1) Aki más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolog ezen eredetének leplezése céljából

a) a dolgot átalakítja vagy átruházza, gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) a dolgon fennálló jogot vagy az e jogban bekövetkezett változásokat, illetve azt a helyet, ahol a dolog található eltitkolja vagy elleplezi,

c) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe,

büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a más által elkövetett, szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből származó dolgot

a) magának vagy harmadik személynek megszerzi,

b) megőrzi, kezeli, használja vagy felhasználja, azon vagy az ellenértékén más anyagi javakat szerez,

⁶¹ A módosító szövegben „a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben előírt bejelentési kötelezettségre” utalt a jogalkotó, a korábbi „pénzmosásra vonatkozó, törvényben előírt kötelezettség” helyett

⁶² Gál István László i.m.

ha a dolog eredetét az elkövetés időpontjában ismerte.

(3) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az is, aki szabadságvesztéssel büntetendő cselekményének elkövetéséből származó dolgot ezen eredetének leplezése céljából

a) gazdasági tevékenység gyakorlása során felhasználja,

b) a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe.

(4) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1)–(3) bekezdésben meghatározott pénzmosást

a) üzletszerűen,

b) különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre,

c) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

d) hivatalos személyként,

e) ügyvédként

követik el.

(5) Aki az (1)–(4) bekezdésben meghatározott pénzmosás elkövetésében megállapodik, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Nem büntethető az (1)–(5) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem, vagy csak részben fedezték fel.

a) különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre,

b) pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, elszámolóházi, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, illetve önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény, vagy szerencsejáték szervezésével foglalkozó szervezet tisztségviselőjeként vagy alkalmazottjaként,

c) hivatalos személyként

követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz vagy ilyet kezdeményez, feltéve, hogy a cselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.”

A bűncselekmény jogi tárgya változatlanul a bűnözés, ezen belül is a szervezett bűnözés elleni fellépés eredményességéhez fűződő közérdek, és az állam pénzügyi rendszerébe vetett bizalom. Itt már a bűncselekmény elkövetési tárgyaként a dolgot határozza meg a jogalkotó, az eredeti tényállási szövegben szereplő „anyagi javak” helyett. A dolog fogalmát az akkor hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény szabályozta, mely szerint „minden birtokba vehető dolog tulajdonjog tárgya lehet”.

Megjegyzést érdemel az elkövetési tárgy vonatkozásában, hogy a dolognak a „más által elkövetett szabadságvesztéssel büntetendő cselekményből” kellett származnia. E „cselekmény”-nyel kapcsolatban nem feltétel, hogy a magyar joghatóság területén elkövetett legyen, melyet a Strasburgi egyezmény is rögzít.⁶³

Nem elvárás a jogalkalmazói gyakorlatban, hogy a „büntetendő cselekmény”, azaz az alapbűncselekmény ügyében a bíróság jogerős ítéletet hozzon.⁶⁴

Az elkövetési magatartások:

A csoportosítás aszerint, hogy az ún. statikus vagy dinamikus pénzmosást valósít-e az adott elkövetési magatartás.

A dolgot átalakítja vagy átruházza, gazdasági tevékenység során felhasználja. Ezeket a jogirodalom dinamikus pénzmosásnak is nevezi, mivel az elkövetési magatartások többsége közgazdasági értelemben a vagyontranszformációját eredményezik.⁶⁵

Átalakítás nem eredményez tulajdonosváltást, pl. a lopott ékszer beolvasztása ilyen lehet. Az átruházás mely lehet ingyenes vagy visszterhes, a pénzmosó a rétegzés fázisában harmadik személynek utalja át az összeget, vagy adja el dolgot. A dolog felhasználása valamely gazdasági tevékenység során tipikus pénzmosási technika. A pénzmosó saját vállalkozásában felhasználja a dolgot, majd névleges jogcímen visszautalja.

A statikus pénzmosást megvalósító elkövetési magatartások:

Mivel ezek nem eredményeznek vagyontranszformációt, ezért ezek statikus pénzmosásnak is nevezhetők. Itt fogalmilag kizárt a saját pénz mosása.

Az elkövetési magatartások: magának vagy harmadik személynek megszerzi. Ez EU irányelvnek megfelelően már kriminológiai értelemben pénzmosásnak nem nevezhető cselekményeket is büntetendővé nyilvánított ez a módosítás. Pl. egy bankrablásból élő bűnöző kisebb összeget juttat szüleinek, akik ebből fizetik ki a lakásuk rezsijét⁶⁶.

⁶³ A pénzmosásról, a bűncselekményből származó dolgok felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról szóló, Strasbourgban, 1990. november 8-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló törvény 6. cikk 2. bekezdés a) pont

⁶⁴ Gál István László i.m.

⁶⁵ Gál István László i.m.

⁶⁶ Gál István László im

A dinamikus és a saját pénz mosása csak szándékosan volt elkövethető, és csak egyenes szándékkal, a tényállásban megfogalmazott célzatra figyelemmel. Az elkövető tudatának át kellett fognia a dolog bűnös eredetét, és célja az elkövető felelősségre vonásának megnehezítése, vagy lehetetlenné tétele. A statikus pénzmosás elkövethető volt esetleges szándékkal is. A 303/A. § az idegen pénz mosásánál büntette a gondatlan elkövetést is.

A minősített esetek egy részénél az üzletszerűséget, és az értékhatárt (különösen nagy, vagy azt meghaladó értékre elkövetett) veszi figyelembe, míg más részüknél bizonyos speciális alannyá válási feltételeket fogalmazott meg a törvény, pl. pénzügyi intézmény alkalmazottjaként, hivatalos személyként, vagy ügyvédként stb.

Elhatárolási kérdések merültek fel az orgazdaság tényállása és a pénzmosás tényállása között. Az nem vitás, hogy látszólagos halmazatot alkotott a két tényállás, különösen a megszerez elkövetési magatartás esetén. Egyes szerzők álláspontja szerint azt a bűncselekményt kellett megállapítani amelyiknek a büntetési tétele súlyosabb volt.

6. A pénzmosás büntetőjogi szabályozása az „új” Btk-ban

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény a hatályba lépésekor eredetileg az alábbiak szerint szabályozta a pénzmosást.

„Pénzmosás

398. §.

(1) Aki más által elkövetett büntetendő cselekményből származó

a) dolgot átalakítja, átruházza, vagy a dologgal összefüggésben bármilyen pénzügyi

tevékenységet végez, vagy pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe abból a célból, hogy

aa) az ilyen dolog eredetét eltitkolja, elleplezze, vagy

ab) a más által elkövetett büntetendő cselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárást meghiúsítsa,

b) dolog eredetét, az ilyen dolgon fennálló jogot vagy az e jogban bekövetkezett változásokat, az ilyen dolog helyének változását vagy azt a helyet, ahol az ilyen dolog található, eltitkolja, vagy elleplezi,

büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

Az elkövetési magatartások lényegében nem változtak a korábbi, régi Btk-ban foglalt és 2007-ben hatályba lépett szabályozáshoz képest. A tényállás célzatát kiegészítette a jogalkotó azzal, hogy a büntetőeljárás meghiúsítása céljából is elkövethető a bűncselekmény.

7. A hatályos szabályozás

Az Európai Unió VI. pénzmosási irányelvének való megfelelés hozta a tényállás szövegének újbóli változását mely 2021. január 01-jén lépett hatályba. A 2020. évi XLIII. törvény a jelenleg hatályos szöveget az alábbiak szerint állapította meg.

399. § (1) *Aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetét, a vagyonon fennálló jogot, a vagyon helyét, ezek változását elfedi vagy elleplezi, pénzmosást követ el.*

(2) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése céljából a vagyont mástól átveszi, elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe, vagy arról rendelkezik.

(3) Pénzmosást követ el az is, aki a büntetendő cselekményből származó vagyon mástól való átvételével, elrejtésével, átalakításával, átruházásával, elidegenítésében való közreműködéssel, felhasználásával, az azzal összefüggésben végzett pénzügyi tevékenységgel, pénzügyi szolgáltatás igénybevételével, vagy az arról való rendelkezéssel

a) közreműködik a mással szembeni vagyonelkobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy

b) a mással szembeni vagyonelkobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekszik.

(4) Pénzmosást követ el az is, aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont

a) megszerzi, felette rendelkezési jogosultságot szerez, vagy

b) megőrzi, elrejt, kezeli, használja, felhasználja, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik.

(5) A büntetés büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást jelentős értéket meg nem haladó értékre követik el.

(6) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen nagy értékre, vagy

b) jelentős értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

bc) hivatalos személyként

követik el.

(7) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzmosást

a) különösen jelentős értékre, vagy

b) különösen nagy értékre

ba) üzletszerűen,

bb) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

bc) hivatalos személyként

követik el.

(8) Aki pénzmosásra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(9) Nem büntethető a felbujtó vagy a bűnsegéd, ha a (3) vagy a (4) bekezdésben meghatározott bűncselekményt az általa elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyona követi el.

400. § (1) *Aki a más által elkövetett büntetendő cselekményből származó vagyont elrejt, átalakítja, átruházza, elidegenítésében közreműködik, felhasználja, azzal összefüggésben pénzügyi tevékenységet végez, pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe vagy arról rendelkezik, és gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*

(2) A büntetés vétség miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt

a) különösen nagy vagy azt meghaladó értékre,

b) a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben meghatározott szolgáltatóként, annak tisztviselőjeként vagy alkalmazottjaként a szolgáltató tevékenységével összefüggésben, vagy

c) hivatalos személyként

követik el.

(3) Nem büntethető az (1) és (2) bekezdésben meghatározott pénzmosás miatt, aki a hatóságnál önként feljelentést tesz, és az elkövetés körülményeit feltárja, feltéve, hogy a bűncselekményt még nem vagy csak részben fedezték fel.

A hatályos szabályozás a szakirodalom szerint öt alapesetet tartalmaz⁶⁷

1. materiális statikus pénzmosás,
2. célzatos dinamikus pénzmosás,
3. bűnpártoló jellegű dinamikus pénzmosás,
4. orgazda jellegű statikus pénzmosás.
5. gondatlan pénzmosás.

A pénzmosás jogi tárgya továbbra is a bűnözés – ezen belül is elsősorban a szervezett bűnözés – elleni fellépés eredményességéhez fűződő közérdek. Emellett másodlagosan jogi tárgynak tekinthetjük az állam pénzügyi rendszerébe vetett bizalmat is.⁶⁸

Elkövetési tárgy a vagyon, a korábbi dolog helyett. A dolog fogalma is tágan volt értelmezendő, mivel a birtokba vehető testi tárgyak mellett a Btk. értelmező rendelkezése azt kiterjesztette a vagyoni jogosultságot megtestesítő okiratra és a dematerializált értékpapírra is. Azonban a vagyon fogalmába új típusú vagyonformák is beletartozhatnak (pl. kriptovaluták) így a szabályozás megfelel a VI. pénzmosási irányelvnek.⁶⁹

Az elkövetési tárgy vonatkozásában továbbá a jogalkotó az új szabályozásban is fenntartotta az ún. all-crime szemléletet, azaz bármilyen bűncselekményből eredő vagyonra elkövethető.⁷⁰

Ami a „büntetendő cselekményből” meghatározást illeti, itt is igazak a korábban kifejtettek, vagyis egyrészt nem kell a bíróság által jogerősen megítélt cselekménynek lennie, illetve nem szükséges Magyarország joghatósága alatti területen való elkövetés.

Az elkövetési magatartások a fenti csoportosítás alapján:

1. A materiális statikus pénzmosás (ezeknél nincs vagyontranszformáció) elkövetési magatartásai az elfedés, elleplezés. Az elfedéssel a vagyon eredete a külvilág számára titkossá válik, az elleplezésnél szintén, azonban annyiban több, hogy itt egy jogcím is van, ami által a vagyon eredete legálisnak tűnik.⁷¹
2. A célzatos dinamikus pénzmosás (ezeknél már vagyontranszformáció van) elkövetési magatartásainál minden esetben a célzat a büntetendő cselekményből származó vagyon eredetének, a vagyonon fennálló jognak, a vagyon helyének, ezek változásának elfedése vagy elleplezése.

Az elkövetési magatartások:

A bűnös eredetű vagyont mástól történő átvétele azt jelenti, hogy az elkövető birtokviszonyba kerül, vagyis saját rendelkezési körébe vonja a vagyont. A bűnös eredetű vagyon elrejtése olyan

⁶⁷ Gál, I. L. "A pénzmosás új magyar szabályozása 2021-től." *Büntetőjogi Szemle* 10.1 (2021): 24-33.

⁶⁸ Horváth Tibor – Kereszty Béla – Maráz Vilmosné – Nagy Ferenc – Vida Mihály: *A magyar büntetőjog Különös része*. Korona Kiadó, Budapest, 1999. 670. oldal

⁶⁹ Jacsó Judit. "A pénzmosás hatályos magyar büntetőjogi szabályozása az európai uniós elvárások tükrében." *Miskolci Jogi Szemle* 16.5 (2021): 207-220.

⁷⁰ Jacsó Judit i.m.

⁷¹ Gál István László (2021) i.m.

cselekményt jelent, amely által a vagyon fizikailag válik fellelhetetlenné. A bűnös eredetű vagyon átalakítása körében a vagyon átalakul, így például egy festményből készpénz lesz, vagy például lopott alkatrészek beépülnek egy másik dologba. A bűnös eredetű vagyon átruházása esetén a vagyon kikerül az elkövető birtokából, és más személy szerez rajta birtoklási jogosultságot szerződés vagy reálaktus folytán. A bűnös eredetű vagyon elidegenítésében közreműködés az átruházás során bármilyen, aktív magatartással történő segítségnyújtást jelent. A bűnös eredetű vagyon felhasználása azt jelenti, hogy az elkövető a saját vagy más célja érdekében vagyontranszformációt hajt végre a bűnös eredetű vagyonon, például a lopott pénzt részben vagy egészben felhasználja ingatlant vásárlásához. A bűnös eredetű vagyonnal összefüggésben pénzügyi tevékenység végzése, pénzügyi szolgáltatás igénybevétele, vagy arról történő rendelkezés tartalmát a Btk. értelmező rendelkezése határozza meg a 402. § (2) bekezdésében.⁷²

3. A bűnpártoló jellegű dinamikus pénzmosás elkövetési magatartásai: közreműködés a bűncselekményből származó előny biztosításában, vagy a mással szembeni vagyonek Kobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsításában, vagy a mással szembeni vagyonek Kobzás, illetve vagyonvisszaszerzés megghiúsítására törekvés.

4. Az orgazda jellegű statikus pénzmosás elkövetési magatartásai: a büntetendő cselekményből származó vagyon megszerzése, felette rendelkezési jogosultságot megszerzése, vagy megőrzése, elrejtése, kezelése, használata, felhasználása, átalakítása, átruházása, elidegenítésében való közreműködés.

5. A gondatlan pénzmosás elkövetési magatartásai megegyeznek az orgazda jellegű statikus és a célzatos dinamikus pénzmosás elkövetési magatartásaival, azonban fontos megemlíteni, hogy ennél az esetenél az elkövető gondatlanságból nem tud a vagyon eredetéről.

A pénzmosás első két alakzatát bárki elkövetheti, vagyis az alapbűncselekmény elkövetője is. A másik három esetben (bűnpártoló jellegű dinamikus, orgazda jellegű statikus, gondatlan pénzmosás) csak olyan személy lehet aki az alapbűncselekmény elkövetésében nem vett részt.⁷³

A pénzmosás első négy alakzata csak szándékosan követhető el, ezek közül a célzatos dinamikus pénzmosás a tényállásban található célzat miatt csakis egyenes szándékkal. A másik három szándékos alakzat elkövethető eshetőleges szándékkal is. Van mindezek mellett a pénzmosásnak egy önálló gondatlan alapesete is, ezt csak kívülálló személy követheti el, az alapbűncselekmény elkövetője nem.⁷⁴

8. Dogmatikai problémák a hatályos szabályozással összefüggésben

Egyes források megemlítik, hogy a saját pénz mosásának büntetendővé tétele dogmatikailag aggályos, hiszen egy vagyon elleni bűncselekmény pl. lopás elkövetője azzal, hogy az ellopott dolgot elrejt, és önmagát nem jelenti fel, pénzmosás elkövetése miatt is felelősségre vonható.⁷⁵

⁷² Gál István László (2021) i.m.

⁷³ Gál István László (2021) i.m.

⁷⁴ Gál István László (2021) i.m.

⁷⁵ Polt, Péter. "A saját pénzmosás dogmatikai kérdései." *Belügyi Szemle* 71.5 (2023): 765-778.

Más források is megemlítik, hogy a kétszeres értékelés tilalmába ütközik a saját pénz mosásával kapcsolatban az azt leplező, elfedő elkövető büntetni rendelése,⁷⁶ jóllehet ez a 2018/1673 irányelv (a hatodik pénzmosás elleni irányelv) elvárása volt.

Az orgazda jellegű pénzmosás esetén szintén problémás, hogy a büntetési tétel öt évig terjedő szabadságvesztés, és egy kisebb értékű lopásból származó dologra elkövetett orgazda ezzel a büntetéssel nézhet szembe, míg a lopási alaphűncselekmény elkövetője két évig terjedő szabadságvesztéssel.⁷⁷

⁷⁶Gál István László: "Dogmatikai problémák a pénzmosás hatályos magyar szabályozásával kapcsolatban." *Belügyi Szemle* 71.5 (2023): 741-763.

⁷⁷ Gál István László (2023) i.m.